

Miljölagstiftningen - hinder eller möjligheter för hållbart företagande?

Matilda Jutnäs

Kandidatuppsats i handelsrätt

HARH10

HT2013

Handledare

Marianne Steneroth Sillén

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Innehållsförteckning

1. Inledning	13
1.1 Bakgrund.....	13
1.2 Syfte och frågeställning	15
1.3 Avgränsningar.....	16
1.4 Metod och material	17
1.5 Disposition	19
2. Hållbar utveckling, CSR och hållbart företagande	21
2.1 Hållbar utveckling.....	21
2.2 Corporate Social Responsibility (CSR)	22
2.3 Hållbart företagande	25
2.4 Textilfabriken – ett exempel	27
2.5 Sammanfattning	28
3. Miljölagstiftningen	29
3.1 Dagens miljölagstiftning - Miljöbalken	29
3.1.1 Miljöbalkens allmänna hänsynsregler	31
3.1.2 EU-rätt	33
3.1.3 EU-förordningen REACH	34
3.1.4 Kemiska produkter och biotekniska organismer	36
3.2 Miljöfarlig verksamhet	38
3.2.1 Tillståndsplikt och anmälningsplikt.....	38
3.2.2 Prövning av miljöfarlig verksamhet	39
3.2.3 Årlig miljörapport.....	42
3.2.4 Verksamhetsutövares egenkontroll.....	43

3.3	Miljökonsekvensbeskrivning.....	43
3.4	Sammanfattning.....	44
4.	Analys.....	45
4.1	Miljöbalken och hållbart företagande - intresseavvägningar.....	45
4.2	Miljörättsliga hinder och möjligheter för Textilfabriken.....	48
5.	Sammanfattning och slutsatser.....	53

Summary

Corporate social responsibility aims for a sustainable growth and conducting business with a focus on coming generations. The purpose of this essay is to research the Swedish environmental legislation, and whether it is a hurdle for corporate social responsibility.

Corporate Social Responsibility concerns the effects of conducting business for the environment, corruption, employee work conditions and the human rights. This essay does only take in account for the environmental effects. During the research a fictitious business, that according to the Swedish environmental legislation is an environmentally hazardous business, has been used as an example. The business is named *Textilfabriken* and it has activity purposes of dyeing textiles. Governing Swedish environmental legislation is researched in relation to this fictitious environmentally hazardous business to answer the problem stated below:

Is the Swedish environmental legislation an obstacle or possibilities for Corporate Social Responsibility?

In the research traditional legal methods has been used and been supplemented with social science methodology. Corporate Social Responsibility has mainly been researched in doctrine, literature concerning CSR and the Swedish governments' strategy *Hållbart företagande, en plattform för svenskt agerande*, from 2013. It is possible to point out that for a business that aims to work actively with corporate social responsibility but is classified by Swedish environmental legislation to be environmentally hazardous there are some obstacles. But if certain commitments to environmental requirements are made these obstacles can be turned in to opportunities.

Keywords: Corporate social responsibility, Sustainability, Sustainable Development, Environmentally harmful operation, Handling of chemicals

Sammanfattning

Hållbart företagande tar fasta på principen om hållbar utveckling och åsyftar ett ansvarsfullt företagande med hänsyn till kommande generationer. Corporate Social Responsibility (CSR) är det internationella begrepp som motsvarar vad vi benämner hållbart företagande. Syftet med uppsatsen är att undersöka dagens miljölagstiftning och besvara frågan huruvida denna utgör hinder eller möjligheter för hållbart företagande. Begreppet hållbart företagande används således i denna uppsats som en synonym till CSR. I grunden handlar det om ett ansvarsfullt företagande på områdena miljö, antikorrupktion, arbetsvillkor och mänskliga rättigheter. Uppsatsen behandlar enbart miljömässigt ansvarstagande. I undersökningen har näringsverksamhet som enligt miljölagstiftningen är en miljöfarlig verksamhet, använts som ett fiktivt exempel. Denna benämns *Textilfabriken* och har som verksamhetsföremål infärgning av textilier. Gällande svensk miljölagstiftning studeras i relation till denna tänkta miljöfarliga verksamhet för att undersöka nedanstående frågeställning:

Utgör dagens svenska miljölagstiftning hinder eller möjligheter för hållbart företagande?

Traditionell rättsdogmatisk metod har använts vilken vilar på juridisk metod samt rättskälleläran. Samhällsvetenskapligt material har kompletterats med. Hållbart företagande har studerats främst i doktrin, litteratur om CSR och i regeringens strategi *Hållbart företagande, en plattform för svenskt agerande* från 2013. Undersökningen har tagit utgångspunkt i svensk miljölagstiftning, dess förarbeten och doktrin. Det kan konstateras att det förekommer vissa hinder för en näringsverksamhet som avser bedriva hållbart företagande men som i och med dess verksamhetsföremål utgör en miljöfarlig verksamhet. Hindren kan dock omvandlas till möjligheter genom diverse åtaganden så att miljöbalkens krav uppfylls.

Nyckelord: CSR, Hållbart företagande, Hållbarhet, Hållbar utveckling, Miljöfarlig verksamhet, Textilvaror, Kemikaliehantering

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till Marianne Steneroth Sillén för det engagemang och den uppmuntran som hon genom sin handledning har givit mig. Under processens gång har hon bidragit med inspiration och motivation som gjort det möjligt att genomföra denna undersökning.

Flera frågetecken har också kunnat redas ut tack vare Andreas Inghammar och den metodkurs som jag under hösten deltog i.

Förkortningar

CSR	Corporate Social Responsibility
EG	Europeiska Gemenskapen
EMAS	Eco Management and Audit Scheme
EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
FMH	Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
ISO	International Organization for Standardization
MB	Miljöbalk (1998:808)
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
Prop	Regeringens proposition
REACH	Registration Evaluation Authorisation and Restriction of Chemicals
RF	Regeringsformen
SOU	Statens offentliga utredningar
UD	Utrikesdepartementet

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Sedan millennieskiftet har uppfattningen om att företag har ett större ansvar än vad lagstiftningen kräver, fått allt större utrymme i samhället och näringslivet.¹ Nu när marknaden, miljön och mänskligheten är desto mer globalt sammankopplad finns inte längre möjligheten att enbart bry sig om den egna verksamheten, oavsett vilket ansvarsområde det handlar om.² Hållbart företagande är den svenska termen för det mer allmänt kända internationella begreppet, Corporate Social Responsibility (CSR) och innefattar ekonomiskt, socialt och miljömässigt ansvarstagande.³

År 2011 publicerade EU-kommissionen en CSR-strategi för 2011-2014 och i denna beskrivs begreppet CSR som ”Företagens ansvar för den egna verksamhetens konsekvenser för samhället”.⁴ Inom ramen för denna strategi uppmanades respektive medlemsland i EU att ta fram en nationell handlingsplan för CSR.⁵

I november 2013, drygt två år senare presenterade den svenska regeringen sitt svar på EU Kommissionens uppmaning i form av strategin *Hållbart företagande – plattform för svenskt agerande*.⁶ I denna framhåller regeringen sin syn på CSR och hållbart företagande och syftet är att ge företag och dess intressenter i samhället en bra grund till att arbeta enligt principerna för hållbart företagande.⁷

Regeringen använder begreppet Hållbart företagande som synonym till CSR och förklarar begreppet ha sin bäring på fyra områden; miljö, mänskliga rättigheter,

¹ EU-kommissionen, KOM(2001)366, *GRÖNBOK – Främjande av en europeisk ram för företagens sociala*

² Grankvist, Per. *CSR i praktiken*, Liber, 2012, s.21

³ A.a., s.15

⁴ EU-kommissionen, KOM (2011) 68, *En förnyad EU- strategi 2011-2014 för företagens sociala ansvar*

⁵ Regeringskansliet, *Hållbart företagande (CSR)*, hämtad:2013-12-03

⁶ Regeringskansliet, UD13.031 *Hållbart företagande – plattform för svenskt agerande, 2013*

⁷ A.a., s. 3

antikorruption samt arbetsvillkor.⁸ Denna uppsats behandlar hållbart företagande utifrån ett av dessa ansvarsområden, nämligen företagens ansvar över miljön.

Regeringens vision om hållbart företagande lyder ”att alla företag har en långsiktig syn på värdeskapande och bedriver en verksamhet som gynnar hållbar utveckling, ekonomiskt, socialt och miljömässigt”.⁹

Regeringen menar att hållbart företagande är viktigt för företaget som verksam aktör i dess ambition om ett långsiktigt värdeskapande, vid hantering av affärsrisker samt vad gäller affärsmöjligheter med koppling till hållbarhet.¹⁰ Ett hållbart företagande är betydelsefullt för att kunna nå mål i samhället samt bidra till en grön ekonomi. Även i arbetet för att nå Riksdagens nationella miljö kvalitets- och generationsmål är hållbart företagande mycket viktigt. Företag kan genom ett hållbarhetsarbete bidra till en bättre miljö, både internationellt och nationellt.¹¹

Enligt generationsmålet är det huvudsakliga syftet att till nästa generation överlämna ett samhälle där de stora problemen på miljöområdet är lösta utan att ha orsakat ytterligare hälso- och miljöproblem utanför Sverige.¹² Hållbart företagande grundar sig i principen hållbar utveckling och åsyftar ett ansvarsfullt företagande som tar fasta på kommande generation samt långsiktighet.¹³ Principen om en hållbar utveckling antogs redan 1992 i Riodeklarationen om miljö och utveckling.¹⁴ Det har sedan dess varit förankrat internationellt genom bland annat EU och FN.¹⁵ Sedan 2010 är principen om hållbar utveckling stadgad i Sveriges grundlag, regeringsformen 1:2 och i miljöbalkens syfte enligt Miljöbalken (1998:808) 1:1.

Tidigare forskning om miljölagstiftning och näringsverksamhet är sparsam även om det finns artiklar¹⁶ från vilka inspiration kunnat hämtas.¹⁷ Dessa skrevs dock

⁸ Regeringskansliet, UD13.031 *Hållbart företagande – plattform för svenskt agerande*, 2013, s.6

⁹ A.a., s.10

¹⁰ A.a., s. 8

¹¹ A.a., s.10

¹² A.a., s.25

¹³ A.a., s. 6

¹⁴ Michanek, Gabriel. Zetterberg, Charlotta. *Den svenska miljöretten*, Iustus Förlag, 2012, s.32

¹⁵ A.a., s 22

¹⁶ Steneroth Sillén, Marianne. *Miljölagstiftning och näringsverksamhet. Några tankar kring den miljörettsliga lagstiftningen*, Studentlitteratur, 1982

för ett antal år sedan och undersökte dåvarande miljölagstiftning i ett försök att se dessa regler som hinder för en annars fri näringsverksamhet.¹⁸ Hindren bestod av hänsynsregler och tillåtlighetsregler i miljöskyddslagen och naturvårdslagen vilka innebar en beslutsgång med olika krav på beslutsunderlag. Dessa hänsynsregler och tillåtlighetsregler återfinns i dagens allmänna hänsynsregler i miljöbalken.¹⁹

Forskning kring CSR har i största utsträckning fokuserat vid företagens ekonomiska ansvarstagande. I takt med att CSR fick fotfäste och spreds, växte det sociala ansvarstagandet fram vilket gjorde att forskningen utvecklades mer i denna riktning. Miljö har sällan tidigare lyfts fram i relation till CSR. Undersökningen utgår från en fiktiv näringsverksamhet, *Textilfabriken*. Denna används som ett exempel på en miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens definition i MB 9:1. Tillvägagångssätt för undersökningen redovisas i kommande kapitel, metodavsnittet. Till en början var CSR den huvudsakliga inspirationskällan för uppsatsen, men vid senare kännedom om och insikt i regeringens nyutkomna strategi för hållbart företagande, förflyttades fokus från CSR till hållbart företagande och miljölagstiftningens regler för en miljöfarlig verksamhet.

Mot denna bakgrund är det intressant att undersöka förhållandet miljölagstiftning och näringsverksamhet i ljuset av ett hållbart företagande. Föremål för denna uppsats kom således att bli en undersökning av miljölagstiftningens hinder och möjligheter för hållbart företagande.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet är att undersöka huruvida miljölagstiftningen utgör hinder eller möjligheter för ett hållbart företagande. Uppsatsen avser att utreda vilka hinder respektive möjligheter en verksamhetsutövare som bedriver miljöfarlig verksamhet påträffar i miljölagstiftningen i sin ambition att nå ett hållbart företagande. Med utgångspunkt i en fiktiv näringsverksamhet, *Textilfabriken*, som har infärgning av

¹⁷ Steneroth Sillén, Marianne. *Miljölagstiftning och näringsverksamhet – då och nu*, Studentlitteratur, 2004

¹⁸ Steneroth Sillén, 1982, s. 105-121

¹⁹ Steneroth Sillén, 2004, s.195

textilier som verksamhetsföremål och därför dagligen hanterar kemikalier, avser jag att besvara nedanstående frågeställning. Uppsatsen behandlar Textilfabriken som ett exempel på en miljöfarlig verksamhet.

Uppsatsens huvudfråga:

- *Utgör miljölagstiftningen hinder eller möjligheter för en miljöfarlig verksamhet att bedriva hållbart företagande?*

Underfrågor:

- *Vad innebär ett hållbart företagande?*
- *Vad krävs av "Textilfabriken" enligt miljölagstiftningen?*

1.3 Avgränsningar

Textilfabriken avgränsas genom dess verksamhetsföremål som omfattar infärgning, tryck och beredning av textilier. Föremål för uppsatsen är enbart infärgning och den kemikaliehantering som detta innebär. Övriga aktiviteter inom verksamheten som kan medföra påfrestningar på miljön behandlas således inte. Uppsatsen avser vidare använda begreppet hållbart företagande enligt regeringens definition och förklaring om hållbart företagande som synonym till CSR.²⁰

Hållbart företagande har sin bäring på fyra huvudområden; mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö samt antikorrption.²¹ Uppsatsen behandlar hållbart företagande endast utifrån miljöaspekten. Således sker även en avgränsning från övriga områden.

En ytterligare avgränsning är det perspektiv som uppsatsen är skriven utifrån. Utgångspunkt tas i verksamhetsutövarens perspektiv, vilka förpliktelser denne har enligt miljölagstiftningen står i fokus. Tillsynsmyndighetens perspektiv utelämnas helt.

Visst mått av EU-rätt på miljörettens område är relevant då Sverige i egenskap av medlemsland i EU, tillämpar regleringen och blir påverkade av den. EU och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande

²⁰ Regeringskansliet, 2013, s.6

²¹ Ibid.

och begränsning av kemikalier, REACH, är infogad i miljöbalken och på detta vis berörs även EU-rätten på kemikalieområdet. Även angående CSR är det högst relevant att beakta EU-rätten och EU-kommissionens synsätt, detta främst då Kommissionens CSR-strategi för 2011-2014 gav upphov till svenska regeringens strategi för hållbart företagande.

Uppsatsen begränsas således till svensk miljölagstiftning och relevant EU-rätt. Internationell rätt har jag valt att helt frångå då internationella konventioner och material på området kring miljölagstiftning och näringsverksamhet, knappt finns att tillgå. Textilfabriken avser etablering i Sverige vilket medför en avgränsning enbart till svenska miljöbalken och anpassning till EU-rätten.

Uppsatsen avgränsas även så till vida att förekommande straffrätt i miljöbalken inte behandlas.

En ytterligare avgränsning i mitt författande är att frångå reglering kring lokalisering av miljöfarlig verksamhet. Textilfabrikens lokalisering är inte föremål för denna undersökning. Uppsatsen utgår från att byggnaden redan finns upprättad och är belägen på ”bästa möjliga plats för denna miljöfarliga verksamhet”.

1.4 Metod och material

Grunden i mitt tillvägagångssätt består av traditionell rättsdogmatisk metod. Den vilar på juridisk metod och rättskälleläran med dess rättskälleprinciper, men också fakta och dess relation till rättskällorna. För en djupare förståelse om rättsläget även i praktisk betydelse kan även andra vetenskaper kompletteras inom rättsdogmatisk metod.²²

Rättskälleläran kompletteras i min undersökning av andra verktyg, dels rättsvetenskapligt material såsom ytterligare doktrin och artiklar men också samhällsvetenskapligt material, bland annat genom Borglund²³ och Grankvist²⁴. Detta har i huvudsak använts för en ökad förståelse för CSR och hållbart

²² Sandgren, Claes. *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, Norstedts Juridik, 2007, s. 36-39

²³ Borglund, Tommy. *Värdeskapande CSR – Hur företag tar socialt ansvar*, Norstedts Akademiska Förlag, 2009

²⁴ Grankvist, 2012

företagande.

Utgångspunkt har tagits i svensk miljölagstiftning, miljöbalken och den reglering som är tillämplig för näringsverksamhet, i synnerhet en miljöfarlig verksamhet, här exemplifierad genom Textilfabriken. Detta fick jag insikt om i ”Den svenska miljöretten” av Michanek & Zetterberg.²⁵ Även miljölagstiftning inom EU-rätten, specifikt REACH, EU:s förordning om kemikaliehantering har studerats. Denna är relevant då Textilfabriken infärgar textilier och dagligen hanterar kemikalier i sin verksamhet. Förarbeten som ligger till grund för befintlig lagstiftning har använts för en större förståelse för avvägningar i samt tolkning av miljölagstiftningen.

Så som uppsatsens frågeställning är formulerad anses inte rättspraxis relevant att beakta. Syftet är att undersöka hur miljölagstiftningen förhåller sig till ett hållbart företagande inom en miljöfarlig verksamhet. Hur domstolen tidigare bedömt i enskilt fall huruvida en verksamhet utgör miljöfarlig verksamhet eller liknande är därför inte föremål för denna undersökning. Frågeställningen anlägger ett bredare perspektiv och av den anledningen koncentreras metod och material till lagstiftning, förarbeten och doktrin. Fokus är den rättsliga miljön runt en näringsverksamhet som klassas som miljöfarlig verksamhet. Urval och värdering av material har gjorts utifrån dess auktoritet. När det kommer till val av litteratur har detta gjorts baserat på vad som har funnits tillgängligt vid tidpunkten för uppsatsens framställande. För att få en översiktlig bild av miljöretten och dess relation till företagande har jag tagit utgångspunkt i det material som tidigare presenterats på området miljölagstiftning och näringsverksamhet.²⁶ När det gäller litteratur och doktrin har jag i största möjliga mån använt mig av så nyligen författat material som funnits att tillgå. Grankvist²⁷ har använts för att definiera begrepp som ansågs nödvändiga för en fortsatt undersökning.

För att kunna besvara uppsatsens frågeställning har Textilfabriken använts som ett fiktivt exempel på en miljöfarlig verksamhet som är i uppstart och som avser att bedriva hållbart företagande. Syftet med denna exemplifiering är att illustrativt sätta miljölagstiftningen i relation till en miljöfarlig verksamhet och på så vis

²⁵ Michanek och Zetterberg, 2012

²⁶ Steneroth Sillén, 2004

²⁷ Grankvist, 2012

besvara frågeställningen om miljölagstiftningens hinder och möjligheter för verksamheten att bedriva hållbart företagande.

De slutsatser som sedan dras sker utifrån Textilfabriken som ett exempel på en miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens definition. Möjligen skulle inte samma slutsatser kunna dras vid undersökning av annan miljöfarlig verksamhet. Slutsatserna speglar således denna verksamhet och verksamhetsföremål.

1.5 Disposition

Uppsatsen är indelad i fem kapitel inklusive inledningskapitlet, kapitel 1. I detta avsnitt redogörs för uppsatsens fortsatta disposition.

Kapitel 2 - Det andra kapitlet introduceras med ett avsnitt om hållbar utveckling. Därefter följer ett avsnitt om CSR och dess framväxt för att underlätta förståelsen för hållbart företagande som beskrivs i nästkommande avsnitt. Avslutningsvis presenteras Textilfabriken närmare.

Kapitel 3 – Det tredje kapitlet kartlägger och beskriver rättsligt material som har kunnat urskiljas. Miljölagstiftningen och vad som avses med ”miljöfarlig verksamhet” redovisas.

Kapitel 4 - Kapitlet analyserar det material som redogjorts för i kapitel 2 och 3. Miljöbalkens eventuella hinder och möjligheter analyseras och ställs i relation till Textilfabriken och hållbart företagande.

Kapitel 5 - Femte och sista kapitlet summerar undersökningen och presenterar slutsatser av de resonemang som förs i kapitel 4.

2. Hållbar utveckling, CSR och hållbart företagande

I följande kapitel presenteras innebörden av hållbar utveckling, hur framväxten av CSR sett ut och därefter kopplingen till principen om hållbar utveckling som sedan givit upphov till hållbart företagande. Avslutningsvis presenteras Textilfabriken som används likt ett fiktivt exempel på den miljöfarliga verksamhet som uppsatsens frågeställning och undersökning åsyftar.

2.1 Hållbar utveckling

Sedan miljömedvetandet väcktes slutet av 1960, början 70-tal, har en utveckling av det skett i form av att konsumenter idag ställer allt högre krav på produkterna de handlar, men också på företagen där produkterna inhandlas. På detta sätt har en självreglering uppstått på miljöfrågornas område. Företagen har fått incitament att se miljön som en tillgång och det har blivit eftertraktat att tillgodose miljöintresset. I och med detta har miljön blivit en konkurrensfaktor, den allmänna trenden i samhället för en hållbar utveckling leder företagen till konceptet hållbart företag.²⁸

I samband med att begreppet hållbar utveckling förts fram, har miljöaspekterna fått nya dimensioner. Enligt Hydén kan begreppet ses som ett riktmärke, något eftersträvansvärt, även om man inte kan bestämma vad det innebär exakt eller när det anses vara uppfyllt. Miljöfrågorna har sedan tidigare uppfattats handla enbart om vad naturen tål med fokus på naturlagarna. Med begreppet hållbar utveckling presenterades istället flera dimensioner som samtidigt måste beaktas, en ekologisk, ekonomisk, socio-kulturell och en politisk dimension.

²⁸ Hydén, Håkan, *Normativa tendenser på miljöområdet*, Studentlitteratur, 2004, s.153-154

Hydén förklarar *miljö* som livsbetingelser som omger oss, ekologiska, ekonomiska, socio-kulturella och politiska livsbetingelser.²⁹

Hållbar utveckling är likt ett riktmärke som möjliggör visionen om hållbart företag. Hållbart företag definieras som ett *företag som beaktar miljön i termer av livsbetingelser på ett optimalt sätt*.³⁰ Inom ett hållbart företag ställs således kraven att produktionen inte påverkar de ekologiska system på det sättet att reproduktionen av ekologiska system försvåras eller hindras, samt att produktionen innehåller varor och tjänster som bidrar till så goda livsbetingelser som möjligt. Miljöpolitiken på 1900-talet kännetecknades av ett reaktivt förhållningssätt. Införandet av begreppet hållbar utveckling i Brundtlandrapporten 1987 och Riokonferensen 1992 medförde en pro-aktiv strategi där förhållningssättet snarare kännetecknas av en strävan efter att förebygga att miljöproblem uppstår.³¹

2.2 Corporate Social Responsibility (CSR)

CSR står för Corporate Social Responsibility och innebär att företag på eget initiativ aktivt engagerar sig i samhällsutvecklingen och tar ett samhälleligt ansvarstagande ekonomiskt, socialt samt miljömässigt.³² Förbättrade arbetsvillkor, ökad mångfald, sänkta utsläpp eller säkrare produkter är exempel på vad detta ansvar kan utgöra.³³

Ekonomiskt ansvar handlar om att driva en verksamhet så att man tjänar så mycket pengar som möjligt och därmed tar ansvar inför aktieägarna för att både trygga företagets finansiella ställning och ge dem avkastning på investerat kapital.³⁴

Miljömässigt ansvar handlar om att driva en verksamhet på ett sätt som inte påverkar planeten och våra naturresurser på ett långsiktigt negativt sätt.³⁵

²⁹ A. a., s.157-159

³⁰ Hydén, Håkan, *Normativa tendenser på miljöområdet*, Studentlitteratur, 2004, s.159-160

³¹ Ibid.

³² CSR Sweden, *Om CSR Sweden* hämtad:2014-01-06

³³ Borglund, 2009, s.63

³⁴ Grankvist, 2012, s.15

³⁵ Ibid.

Socialt ansvar handlar om att driva sin verksamhet på ett sätt som kännetecknar en god samhällsmedborgare, det vill säga med hänsyn till andra medborgares hälsa och välbefinnande, oavsett om de är anställda, jobbar hos underleverantörer, är affärspartners eller konsumenter.³⁶

För att ha en långsiktigt hållbar verksamhet krävs en optimal balans av dessa ansvarsområden.³⁷ CSR växte fram i motstånd till ett ansvarslöst företagande som kom att diskuteras i USA med anledning av de många företagsskandaler som vid millennieskiftet skedde och som förde med sig stor misstro för de större företagen.³⁸ Härefter kom politiker att ställa högre krav på ett ansvarstagande från företagen.³⁹ Ett klassiskt perspektiv på CSR beskriver hållbarhetsexperten John Elkington genom *Triple bottom line* med sin utgångspunkt i begreppet *Sustainability*. Denna presenterar företagets hållbarhetsarbete utifrån tre dimensioner; miljömässigt ansvar, ekonomiskt ansvar och etiskt ansvar.⁴⁰ Detta synsätt handlar om att göra näringslivet och samhället mer långsiktigt hållbart, ”att se till så att dagens behov tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras”, enligt Brundtland-rapportens definition av hållbar utveckling 1987.⁴¹

Företag utvecklar egna riktlinjer och standarder angående miljö och samhälle, för den specifika bransch eller marknad som de agerar på. Många företag arbetar numera också med att ta fram egna etiska riktlinjer eller koder, så kallade *Codes of Conducts*.⁴²

På EU-rättslig nivå pågår ett gemensamt arbete med CSR. EU-kommissionen har sedan tidigare förklarat CSR som: ”ett begrepp som innebär att företagen på frivillig grund integrerar sociala och miljömässiga hänsyn i sin verksamhet och i sin samverkan med intressenterna”.⁴³ EU-kommissionen presenterade i sin CSR-strategi för 2011-2014, en ny begreppsdefinition av CSR; ”företagens ansvar för

³⁶ Grankvist, 2012, s. 15

³⁷ A.a., s.16

³⁸ Borglund, 2009, s.49

³⁹ Borglund, 2009, s.54-55

⁴⁰ Grankvist, 2012, s.19

⁴¹ FN, *FN & Hållbar utveckling, Rio+20* hämtad:2014-01-05

⁴² SOU 2010:38, s.93

⁴³ EU-kommissionen, KOM (2001) 366, s.6

den egna verksamhetens konsekvenser för samhället”.⁴⁴ EU-kommissionen råder med denna strategi, företagen till att anlägga ett mer långsiktigt strategiskt perspektiv på CSR.⁴⁵

EU-kommissionen beskriver CSR som ett frivilligt ansvar som sträcker sig bortom nationell lagstiftning och som omfattar mänskliga rättigheter, miljöfrågor och sociala rättigheter. Riktlinjer, rekommendationer och standarder av aktörer och organisationer utgör administrativa förfaranden med viss tillsynsfunktion på området CSR.⁴⁶ Det finns vidare oändligt många begrepp som kan tyckas snarlika när man talar om företagens ansvar i samhället. Hållbar utveckling, hållbart företagande, CSR, företagets samhällsansvar är bara några av dessa. CSR tar fasta på definitionen ”företagens medverkan till hållbar utveckling”.⁴⁷

⁴⁴ EU-kommissionen, KOM (2011) 681, s.7

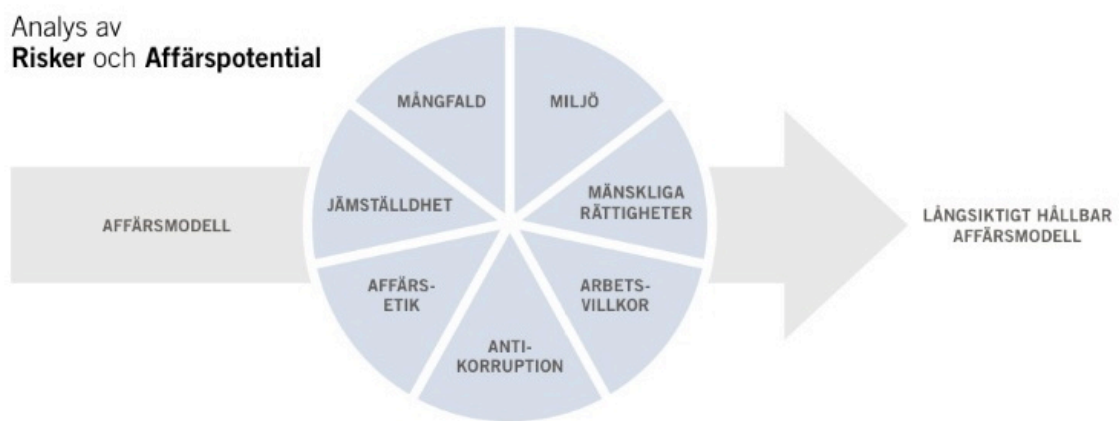
⁴⁵ EU-kommissionen, KOM (2011) 681, s.7

⁴⁶ EU-kommissionen, *Företagens samhällsansvar (CSR)* hämtad:2014-01-06

⁴⁷ Grankvist, 2012, s.20

2.3 Hållbart företagande

Begreppen CSR och hållbart företagande används som synonymer, de båda åsyftar ett ansvarsfullt företagande och har sin bäring på hållbar utveckling.⁴⁸ CSR, företagsansvar och hållbarhet har ungefär samma innebörd, i grunden handlar det om att ta ansvar gentemot de som till störst del påverkas av näringsverksamheten.⁴⁹ Hållbart företagande har sin bäring på fyra huvudområden, miljö, mänskliga rättigheter, antikorrup­tion och arbetsvillkor. Jämställdhet, mångfald och affärsetik anses också ingå i dessa fyra.

Figur 1; Regeringskansliet, *Hållbart företagande – Plattform för svenskt agerande*, s.6

Dessa sju områden återfinns i de internationella riktlinjer för CSR som regeringen ställer sig bakom, OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compact samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.⁵⁰ OECD:s riktlinjer är rekommendationer till företag som verkar i flera stater. Målsättningen med riktlinjerna är bland annat att stärka förutsättningarna för ett ömsesidigt förtroende mellan företag och de samhällen där de är verksamma samt att förstärka företagens bidrag till hållbar utveckling. De innehåller frivilliga principer och standarder för hur affärsverksamheter bedrivs ansvarsfullt och är förenliga med tillämpliga lagar och internationellt erkända standarder.⁵¹

På miljöområdet innebär OECD:s riktlinjer att kontinuerligt sträva efter förbättring, skydda miljö, hälsa och säkerhet exempelvis genom

⁴⁸ Larsson, Lars-Olle, *Hållbar affärsutveckling*, FAR SRS Förlag AB, 2009, s.70

⁴⁹ Borglund, 2009, s.9-10

⁵⁰ Regeringskansliet, 2013, s.6

⁵¹ Regeringskansliet, *OECD:s riktlinjer för multinationella företag* hämtad:2014-01-06

miljöledningssystem samt att tillämpa försiktighetsprincipen. Även att utveckla och erbjuda varor och tjänster utan negativ miljöpåverkan innefattas.⁵² FN:s Global Compact är verktyg för att möta dessa miljöutmaningar, exempelvis kemikaliehantering och föroreningar i samband med näringsverksamhet.⁵³

FN:s Global Compact är ett nätverk som syftar till att uppmärksamma företag på samt ta ett aktivt ansvar för, de tio principer som lanserades 2010, inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorrupktion. På området miljö anges tre olika principer som innefattar att stödja försiktighetsprincipen, främja ett större miljömässigt ansvarstagande samt uppmuntra utveckling och spridning av miljövänlig teknik.⁵⁴ Enligt regeringen innebär hållbart företagande att företag strävar efter en långsiktigt hållbar affärsmodell, vilket bland annat innehåller integrering av frågor kring hållbarhet i såväl affärsstrategin som styrningen av verksamheten.⁵⁵

Regeringen klargör att de använder begreppet som en synonym till CSR. De ville använda sig av en svensk term och inte en förkortning för tydlighetens skull. Dessutom förklaras begreppet ”hållbart företagande” med premissen att företag ska bedriva verksamhet som gynnar en hållbar utveckling, ekonomiskt, socialt samt miljömässigt.⁵⁶

Strategin syftar till att ge den svenska regeringens syn på CSR och hållbart företagande samt vad detta innefattar. Den är också tänkt att ses som svenska regeringens svar på EU-kommissionens uppmaning i sin CSR-strategi för 2011-2014, om en nationell handlingsplan för främjande av hållbart företagande i varje medlemsstat.⁵⁷ EU:s CSR-strategi innefattar åtgärder inom åtta olika områden som bland annat går ut på att synliggöra företagens sociala ansvar, bättre självreglering och samreglering, belöna hållbart företagande och bättre information från företagen om sociala och miljömässiga hänsyn.⁵⁸ Även på EU-nivå är det uppenbart att hållbart företagande är ett viktigt verktyg för att kunna

⁵² Regeringskansliet, 2013, s.26

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ A.a., s.6

⁵⁶ Regeringskansliet, 2013, s. 6

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ EU-kommissionen, KOM (2011) 681, s.10-13

uppnå målen i EU:s tillväxtstrategi för 2010-2020, EUROPA2020, vilken handlar om smart, hållbar och inkluderande tillväxt.⁵⁹ Regeringen konkretiserar hållbart företagande genom ytterligare beskrivning om vad hållbart företagande inom de sju områdena innefattar. Bland annat innebär det att företag fastställer en tydlig värdegrund som utgångspunkt för sitt hållbarhetsarbete som återspeglar verksamhetens affärskultur och relationen till dess intressenter. Vidare att företag kartlägger risker i sin värdekedja samt har kontroll över dem. Företaget gör också bedömningar angående var ansvaret för riskerna ligger samt var företaget kan påverka till det positiva. Slutligen beskrivs att företag arbetar strategiskt och följer upp sitt arbete samt fastställer sina mål.⁶⁰ Regeringen anser vidare att ett hållbarhetsarbete i Sverige bör drivas av verksamhetsutövare och egna verksamheten, regeringar och myndigheter ska stödja samt vara pådrivande i frågan. Investerare och konsumenter nämns som viktiga intressenter då dessa kan förstärka samt belöna hållbart företagande. Media agerar övervakare och höjer på detta viset medvetenheten om näringsverksamhetens positiva samt negativa samhällspåverkan.

För att kunna säkerställa en långsiktig hållbar tillväxt krävs det att företag uppmuntras och ges förutsättningar att bedriva verksamhet, vilket åligger samhället.⁶¹

Regeringens vision för hållbart företagande lyder: ”att alla företag har en långsiktig syn på värdeskapande och bedriver en verksamhet som gynnar hållbar utveckling, ekonomiskt, socialt och miljömässigt”.⁶²

2.4 Textilfabriken – ett exempel

Textilfabriken används som ett fiktivt exempel på vad som avses med en miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens definition i MB 9:1.

Textilfabrikens verksamhetsföremål innebär infärgning av textilier. Verksamhetsutövaren befinner sig mitt i planering och uppstart av fabriken och

⁵⁹ Regeringskansliet, *Europa2020 – EU:s gemensamma tillväxt- och sysselsättningsstrategi* hämtad:2014-01-07

⁶⁰ Regeringskansliet, 2013, s.7

⁶¹ Regeringskansliet, 2013, s. 7

⁶² A.a., s.10

undrar därför över miljölagstiftningens olika regler och ställer sig frågan hur dessa kan komma att underlätta eller begränsa den nya verksamheten.

Verksamhetsutövaren är en miljöengagerad kvinna med ett stort modeintresse och förflutet inom textilbranschen. Kvinnan har ambitionen att starta en näringsverksamhet som andas hållbart företagande med verksamhetsföremål infärgning, tryck och beredning av textilier som är framställda av ekologisk bomull och som kommer att behandlas i verksamhetens certifierade ekologiska färgbad. En daglig kemikaliehantering är ett faktum, kvinnan är väl medveten om verksamhetens yttre miljöpåverkan och ställer sig därför frågan om det är miljörättsligt möjligt att bedriva verksamheten som ett hållbart företagande. Textilfabriken koncentrerar sin verksamhet på enbart infärgning av textil och uppsatsen behandlar den kemikaliehantering som avses. Produktion i form av stickning och sömnad är inte föremål för undersökningen. Verksamhetsutövaren är med anledning av sitt miljöengagemang, dock mån om hur produktionen går till och har tänkt sig samarbeta med en leverantör i Estland som tillhandahåller tillverkning, stickning och sömnad av textilierna. Denna fabrik är certifierad enligt Global Organic Textile Standard⁶³ och framställer textilier med hjälp av ekologiskt odlade bomullsfibrer. Vid planering av verksamheten har verksamhetsutövaren uppskattat dess omfattning för att kunna räkna på kostnader som tillkommer samt den omsättning som kommer att krävas. Vid denna planering samt budgetering kom verksamhetsutövaren fram till att verksamhetens omfattning beräknas till en infärgning av omkring 300 ton textilier per kalenderår.

2.5 Sammanfattning

Hållbar utveckling, CSR och hållbart företagande har redogjorts för. Hållbart företagande har sin bäring på fyra huvudområden varav miljö är ett av dessa. Principen om en hållbar utveckling har givit upphov till begreppet hållbart företagande. Textilfabriken används som ett fiktivt exempel på en miljöfarlig verksamhet vilken dagligen hanterar kemikalier då de sysslar med infärgning av textilier. Verksamhetsutövaren har förhoppning om att bedriva hållbart företagande.

⁶³ Se Global Organic Textile Standard, <http://global-standard.org> hämtad 2013-11-28

3. Miljölagstiftningen

Följande kapitel presenterar det rättsmaterial som har kunnat urskiljas på området. Först sker en detaljerad genomgång av den svenska miljölagstiftningen och relevant reglering för Textilfabriken i egenskap av miljöfarlig verksamhet. Reglering på kemikalieområdet i svensk rätt och EU-rätt följer därefter. Kapitlet syftar till att kartlägga miljölagstiftningen med hjälp av förarbeten och doktrin. Samhällsvetenskapligt material inom miljö och näringsverksamhet som är relevant för uppsatsens frågeställning behandlas även.

3.1 Dagens miljölagstiftning - Miljöbalken

Behovet av att samordna de tidigare sexton lagarna på miljörettens område, behovet av en utveckling samt modernisering av miljölagstiftningen var huvudsakliga skäl till miljöbalkens införande 1999.⁶⁴ Miljöbalken är kärnan i svensk miljö rätt, den består av äldre förarbeten och lagstiftning på miljörettens område. Den skapades för en enhetlighet och överskådlighet, ett bredare angreppssätt när det gäller verksamhetsutövares skyldighet att förebygga miljöproblem.⁶⁵ Miljöbalkens regler kan ses som en precisering av vad lagstiftaren menat med hållbar utveckling.⁶⁶

Miljöbalkens mål regleras i MB 1:1, vilken anger att ”bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl”.⁶⁷

⁶⁴ Michanek och Zetterberg, 2012, s. 89

⁶⁵ Steneroth Sillén, 2004, s.187

⁶⁶ A. a., s. 190

⁶⁷ MB 1:1

I paragrafens andra stycke preciseras begreppet hållbar utveckling med hjälp av fem delmål. Enligt MB 1:1 2 st. ska miljöbalken tillämpas så att

- ”1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.”

Dessa mål är dock inte en uttömmande bild av vad som krävs för att främja en hållbar utveckling, propositionerna hänvisar till ytterligare vägledning genom nationella miljömål som riksdagen antar, 16 miljö kvalitetsmål. Dessa är inte rättsligt bindande utan ger vägledning vid bedömning om vad som innefattas av hållbarhetsbegreppet.⁶⁸ Under perioden från miljöbalkens införande till idag har miljölagstiftningen och dess förordningar utvecklats i flera avseenden, bland annat beroende på utvecklingen inom EU-rätten på miljöområdet samt på intresset av en förenkling för näringslivet. Miljöbalkens struktur består dock.⁶⁹ Flera nya förordningar har tillkommit under senare år. En av dessa är Miljöprövningsförordningen (2013:251), enligt denna är det inte enbart anläggning av ny verksamhet som kan bli föremål för tillståndsprövning. Numera är det även möjligt att pröva redan befintliga verksamheter.⁷⁰

⁶⁸ Michanek och Zetterberg, 2012, s.94-95

⁶⁹ A.a., s.74

⁷⁰ Miljöprövningsförordning (2013:251), para.4

3.1.1 Miljöbalkens allmänna hänsynsregler

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler finns i Kapitel 2. Dessa är utgångspunkt för myndigheternas prövning och tillsynsverksamhet.⁷¹ All verksamhet som faller inom ramen för balkens tillämpningsområde ska prövas av domstol och myndighet och vägas mot de allmänna hänsynsreglerna.⁷² Alla som bedriver eller avser bedriva verksamhet är förpliktade att iaktta dessa enligt MB 2:1. De är således tillämpliga på all miljöfarlig verksamhet oavsett tillståndsplikt eller anmälningsplikt.⁷³

Bevisbörderegeln regleras i första stycket, MB 2:1. Enligt denna åligger det verksamhetsutövaren att visa att hänsynsreglerna följs, verksamhetsutövaren bär bevisbördan. Verksamheten ska bedrivas på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till hänsynsreglerna och verksamhetsutövaren ska kunna visa detta.⁷⁴

Kunskapskravet följer av MB 2:2 och innebär att den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd ska skaffa sig den kunskap som behövs för att undvika att företaget orsakar skador på hälsan och miljön.⁷⁵

Enligt MB 2:3 och **försiktighetsprincipen** gäller att enbart risken för skada eller olägenhet medför en skyldighet att vidta nödvändiga försiktighetsåtgärder. Olika försiktighetsåtgärder ska vidtas så snart det finns skäl att anta att verksamheten kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.⁷⁶ Enligt MB 2:4 och **lokaliseringsregeln** gäller att lokalisering av verksamheten ska väljas utifrån att ändamålet kan uppnås med minsta intrång eller olägenhet för människors hälsa och miljön. Vid nystartad verksamhet med nyetablering men också vid utbyggnad av redan befintlig verksamhet.⁷⁷

Hushållningskravet regleras i MB 2:5. Enligt denna ska all verksamhet bedrivas samt alla åtgärder vidtas på sådant sätt att råvaror och energi används så effektivt som möjligt. I första hand ska förnybara energikällor användas.⁷⁸ I MB 2:6 finns

⁷¹ Michanek och Zetterberg, 2012, s.94

⁷² Steneroth Sillén, 2004, s.191

⁷³ Ibid.

⁷⁴ A.a., s.192

⁷⁵ A.a., s.193

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Steneroth Sillén, 2004, s.193

⁷⁸ A.a., s.193-194

produktvalsprincipen vilken innebär en skyldighet för verksamhetsutövare att undvika farliga ämnen som kan ersättas med mindre farliga ämnen, i form av kemikalier eller biotekniska produkter.⁷⁹

Nästa hänsynsregel benämns **skälighetsregeln** i MB 2:7 som innebär att en avvägning alltid måste ske angående vad som kan begäras med hänsyn till vedertaget godtagbart beteende, hänsynsreglerna måste tillämpas så att inte orimliga krav ställs på verksamhetsutövare.⁸⁰ **Ansvarsregeln** eller **efterbehandlingskyldigheten**, som den också benämns, återfinns i MB 2:8. Denna reglerar ansvar hos verksamhetsutövaren att förebygga skador samt skyldighet att avhjälpa skador som väl inträffat. Alla som bedriver eller har bedrivit verksamhet som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess att skadan eller olägenheten har upphört.⁸¹

Stoppregeln samt **dispensregeln** gäller enligt MB 2:9 och MB 2:10. I allvarliga fall och under vissa förutsättningar, får verksamheter inte bedrivas eller åtgärder vidtas även om försiktighetsmått har vidtagits. I sista hand kan regeringen ge dispens, dock inte om det allmänna hälsotillståndet kan försämrats.⁸² Tillämpningsområdet för de allmänna hänsynsreglerna kan ibland tyckas oklart. De omfattar dels ”verksamheter” och dels ”åtgärder” som på något vis inverkar på de intressen som anges i miljöbalkens regel om målet om en hållbar utveckling.⁸³ Definitioner av dessa begrepp saknas i miljöbalken men av förarbeten framgår att en åtgärd till skillnad från en verksamhet är av ”momentan art”. Således bör verksamhet ses som någonting varaktigt, pågående kontinuerligt eller återkommande.⁸⁴

Näringsverksamhet men också annan icke yrkesmässig verksamhet är av detta slag och omfattas således. Omfattas gör både nya, befintliga eller avslutade verksamheter. Begreppet ”verksamhet” används även i andra kapitel i miljöbalken, exempelvis i 9 kap. som gäller för ”Miljöfarlig verksamhet”. Detta begrepp har en snävare innebörd då det endast omfattar fasta störningskällor men

⁷⁹ A. a., s.194

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ A. a., s.194-195

⁸² Michanek och Zetterberg, 2012, s.131-135

⁸³ A. a., s.100

⁸⁴ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 205

också angående vilka störningskällor som omfattas.⁸⁵ Syftet med hänsynsreglerna är att miljöstörningar ska undvikas och i annat fall i så stor utsträckning som möjligt dämpas. Dessa överlappar varandra, främst genom regeln om försiktighetsmått i MB 2:3 som egentligen innefattar alla de åtgärder som finns i övriga hänsynsreglerna, vilka preciserar vad som utgör i synnerhet viktiga försiktighetsmått.⁸⁶

3.1.2 EU-rätt

De viktigaste miljörättsliga principerna, bland andra målet om hållbar utveckling, finns i FEUF, Funktionsfördraget.⁸⁷ FEUF reglerar Europeiska Unionens funktionssätt och är indelat i sju delar. I första delen om principerna finns allmänna bestämmelser upprättade där ovan nämnda princip återfinns i artikel 11.⁸⁸ Romfördraget och dess ändringar är EU-rättens viktigaste av de primära rättskällorna. Den senaste ändringen år 2009 genom Lissabonfördraget, medförde att vi numera har två fördrag med samma rättsliga status, Funktionsfördraget och Unionsfördraget. Dessa bygger på de tidigare EG-fördraget, Romfördraget samt EU-fördraget Maastrichtfördraget. I övrigt medförde Lissabonfördraget inga större materiella förändringar än de som rör EU:s beslutsprocess och institutionella struktur. Förändring med viss betydelse är att principen om hållbar utveckling har fått ett allt större utrymme i Unionsfördraget, artikel 3.⁸⁹

Med anledning av Sveriges medlemskap i EU, är EU:s förordningar direkt tillämpliga för oss, således krävs ingen svensk författning som överför förordningen till svensk rätt. Även EU-rättens primära rättskällor, fördragen gäller direkt. En komplettering till en förordning är dock nödvändig för en så effektiv tillämpning som möjligt, detta har skett exempelvis genom att man utsett svenska myndigheter som ansvarar för kontroll och tillståndsprövningen.⁹⁰ Rättstillämpande myndigheter tillämpar gällande svensk rätt i den mån denna inte strider emot EU-rätten. Detta regleras i lag (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. En allmän lojalitets- och

⁸⁵ Michanek och Zetterberg, 2012, s.100

⁸⁶ A.a., s.107

⁸⁷ A.a., s.84

⁸⁸ 2007/C 306/01, FEUF, del 1, avdelning II, artikel 11

⁸⁹ Michanek och Zetterberg, 2012, s.80-81

⁹⁰ A.a., s.84

samarbetsförpliktelse har även presenterats av EU-domstolen som gäller för alla nationella organ och som innebär att myndigheter ska göra en fördragsenlig tolkning. Om svensk reglering inte fullt ut återspeglar ett EU-direktiv och det finns utrymme för tolkning, ska tolkning ske utifrån det alternativ som bäst överensstämmer med EU:s miljö rätt.⁹¹

3.1.3 EU-förordningen REACH

EU:s reglering på kemikalieområdet styr Sveriges kemikalierreglering till stora delar. Det finns flera rättsakter som reglerar kemikalier, speciellt relevant för en miljöfarlig verksamhet med kemikaliehantering är REACH, EU och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier.⁹² REACH står för Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals. Denna reglering trädde i kraft år 2007 och gäller parallellt med miljöbalken i Sverige. REACH har dock företrädde vid en konflikt.⁹³

Förordningen har som syfte att uppnå en hållbar utveckling genom en högre skyddsnivå samtidigt som den fria rörligheten av ämnen ska främjas, likväl som konkurrenskraft och innovation. Sammanfattningsvis innehåller REACH system för både registrering av ämnen, tillståndskrav samt ett begränsningsförfarande som också kan inkludera ett förbud. Ansvaret för de ämnen som tillverkas, används och släpps ut på marknaden åligger tillverkare, importörer och nedströmsanvändare. Mängden kemikalier som föreligger bestämmer kravet på riskbedömning och rapportering, över 10 ton kemikalier per år kräver en tillgänglig uppdaterad kemikalierapport.⁹⁴

Försiktighetsprincipen och substitutionsprincipen kommer även till uttryck i REACH, dock har dess betydelse ifrågasatts med anledning av dess svaga framtoning. Substitutionsprincipen innebär ett direkt krav endast vid tillståndsprövning, först då måste tillverkare, importörer eller nedströmsanvändare

⁹¹ A.a., s.85

⁹² A.a., s.318

⁹³ A.a., s.320

⁹⁴ Michanek och Zetterberg, 2012, s. 320

analysera tillgång till andra alternativ, huruvida dessa är tekniskt samt ekonomiskt genomförbara och göra en riskbedömning.⁹⁵

Europas kemikaliemyndighet i Helsingfors tar emot ansökningar om registrering. Registreringsplikten innebär att verksamheten får börja eller fortlöpa med tillverkning eller användning av ett ämne om kemikaliemyndigheten inte anser att hinder föreligger. Meddelande om hinder å kemikaliemyndighetens sida ska ske inom tre veckor.⁹⁶ Tillståndsprövning gäller för de ämnen som tas upp på kemikaliemyndighetens så kallade kandidatlista, i juli 2012 fanns där 14 ämnen upptagna. Sökanden ska visa att de hälso- och miljörisker som finns i och med användning av ämnet kontrolleras på ett lämpligt sätt.⁹⁷ REACH grundades på principen om att det framförallt är tillverkare och importörer som bär ansvaret över de ämnen som används och släpps ut på marknaden, så att dessa inte har några skadliga hälso- eller miljöeffekter.⁹⁸

REACH omfattar huvudsakligen kemiska produkter, alltså kemiska ämnen och blandningar och registreringskraven gäller den som tillverkar de kemiska ämnena eller den som importerar dem. De krav på användare av kemikalier som REACH innehåller har inte någon motsvarighet i tidigare lagstiftning, även en del nya krav ställs också på de som hanterar varor som innehåller kemikalier.⁹⁹

Flera olika myndigheter har tillsynsansvar, kemikalieinspektionen är utsedd av regeringen till ansvarig myndighet för införandet av Reach i Sverige. Kemikalieinspektionen har både ett operativt tillsynsansvar och ett ansvar för tillsynsvägledning, främst gäller det utsläpp av kemikalier på marknaden. Naturvårdsverket ansvarar för tillsynsvägledning när det gäller näringsverksamhet och hantering av kemikalier.¹⁰⁰ Ett tydligt ansvar läggs dock på den egna näringsverksamheten när det gäller att göra riskbedömningar samt att fram data om kemiska ämnen och att föreslå åtgärder för hantering av riskerna.¹⁰¹ Inom Sveriges kemikaliearbete fastställdes 2010 att Kemikalieinspektionen på uppdrag

⁹⁵ A. a., s.321

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Kemikalieinspektionen, *REACH och varor* hämtad:2014-01-06

⁹⁹ Kemikalieinspektionen, *REACH för nybörjare* hämtad:2014-01-06

¹⁰⁰ Naturvårdsverket, *Vägledning om REACH* hämtad:2014-01-06

¹⁰¹ Ibid.

från regeringen, skulle ta fram samt genomföra en handlingsplan för en giftfri vardag. Kemikalieinspektionen har sedan dess bland annat prioriterat frågor som rör företagens eget arbete med att byta ut farliga ämnen mot mindre farliga. Branscher som är involverade i detta är bland andra textilbranschen.¹⁰² Förhållandet mellan REACH och miljöbalken är delvis komplicerat, i vissa fall harmoniserar REACH kraven på kemikalier och i andra fall inte. Normalt bör dock inte REACH hindra specifika miljökrav med hänsyn till förhållandena på en viss plats eller i viss anläggning. REACH har annars medfört en del förändringar i miljöbalken, bland annat så har definitioner delvis synkroniserats.¹⁰³ Det finns numera inget krav på miljö- och hälsoutredning i miljöbalkens fjortonde kapitel på grund av utredningskravet i REACH. Lagstiftaren förlitar sig i och med detta på att kunskapskravet i MB 2:2, kan användas för ytterligare krav i enskilda fall.¹⁰⁴

Sverige har tekniken ”ramlagstiftning” sedan lång tid tillbaka på kemikalieområdet, vilken generellt är vanlig på miljörettens område. Med detta menas att Riksdagen ger ramen i form av grundläggande miljökrav och bestämmelser i miljöbalken och med stöd av dessa, utfärdar regeringen sedan förordningar. Myndigheter såsom Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen, ger sedan ut egna föreskrifter med utgångspunkt från miljöbalken och förordningarna till denna. I och med denna teknik, skapas ett omfattande system av mer eller mindre detaljerade regler på miljöområdet.¹⁰⁵

3.1.4 Kemiska produkter och biotekniska organismer

Kapitel 14 i miljöbalken om kemiska produkter och biotekniska organismer reglerar hantering och användning av kemikalier. Definitionen av kemisk produkt så som den avses i MB 14:2 är ett kemiskt ämne eller en blandning av kemiska ämnen som inte är en vara.

¹⁰² Kemikalieinspektionen, Rapport Nr 4/11 *Strategi för effektiv tillsyn över kemikalier i varor*, s.12

¹⁰³ Michanek och Zetterberg, 2012, s.326

¹⁰⁴ A.a., s.326-327

¹⁰⁵ Michanek och Zetterberg, 2012, s.328

I REACH och i MB 14:2 definieras ”vara” som ”ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess form”. Enligt kemikalieinspektionen ingår bland annat kläder, leksaker och möbler i definitionen.¹⁰⁶ Med ”ämne” avses både kemiska föreningar och grundämnen.¹⁰⁷

Dessutom gäller miljöbalkens fjortonde kapitel för varor som på grund av sitt innehåll eller behandling har sådana egenskaper att de behöver regleras som kemiska produkter eller biotekniska organismer. Kapitlet omfattar de kemiska produkter som är ett resultat av någon sorts mänskligt förfarande, enligt propositionen omfattas således inte ett kemiskt ämne som uppkommer genom naturlig process.¹⁰⁸ Enligt MB 14:1 gäller kapitlets bestämmelser för varor som på grund av sitt innehåll eller behandling har sådana egenskaper att de behöver regleras som en kemisk produkt eller en bioteknisk organism. Samlingsbegreppet ”hantering” används för att beteckna olika verksamheter och åtgärder med kemiska produkter. Vad som avses med hantering regleras främst i regeringens förordningar och myndigheters föreskrifter, här framgår att bland annat tillverkning, användning, bearbetning och behandling innefattas.¹⁰⁹ Då ”hantering” har en så pass bred innebörd och främst då det omfattar all användning, blir andra delar av miljöbalken ofta också tillämpliga. De allmänna hänsynsreglerna gäller vid alla typer av verksamheter samt de flesta åtgärder där kemiska produkter hanteras. Kemikalieanvändningen i industrier ska, bland andra, beaktas vid val av bästa möjliga teknik enligt 2:3 MB. Produktvalsregeln innebär att farliga produkter ska ersättas med mindre farliga produkter om ändamålet är detsamma.¹¹⁰ Hantering av kemikalier kräver oftast tillstånd enligt miljöbalken när det är fråga om miljöfarlig verksamhet, exempelvis en industri där kemikalier används i processen.¹¹¹

¹⁰⁶ A.a., s.330

¹⁰⁷ A.a., s.328

¹⁰⁸ Prop. 1997/98:45, del 2, s.168

¹⁰⁹ Michanek och Zetterberg, 2012, s.330

¹¹⁰ A.a., s.331

¹¹¹ A.a., s.332

3.2 Miljöfarlig verksamhet

I miljöbalkens tredje avdelning finns aktsamhetsregler som riktar sig till verksamheter av särskild betydelse för miljöbalkens mål. Tre verksamhetskategorier innefattas, en av dessa är miljöfarlig verksamhet.¹¹² Miljöfarlig verksamhet definieras i MB 9:1:

- ”1. Utsläpp av avloppsvatten, fast ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden, eller grundvatten,
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten eller,
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.”

Definitionen innebär sammanfattningsvis att verksamheten eller åtgärd inom denna, på något sätt kan knytas an till användning av mark, byggnad, anläggning samt att de bedöms kunna medföra skadliga effekter på omgivningen.¹¹³ Enligt punkt 1 omfattas alla typer av utsläppsförfaranden. Det är miljöfarlig verksamhet att släppa ut avloppsvatten och andra direkta utsläpp genom avloppsledningar. Även andra förfaranden omfattas, såsom transport av kemikalier samt utsläpp av dessa på annan plats.¹¹⁴

3.2.1 Tillståndsplikt och anmälningsplikt

Tillstånds- och anmälningsplikt enligt MB 9:6 och den prövning som genomförs är ett sätt för samhället att få en resursavvägd kontroll över de verksamheter som anses vara de mest hälso- eller miljöskadliga men samtidigt även ett sätt att skapa en sorts rättstrygghet för de främst berörda av verksamheterna.¹¹⁵ Om tillståndsplikt för en näringsverksamhet saknas, kan tillsynsmyndigheten med stöd av MB 9:6 ändå beordra en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd.

¹¹² Steneroth Sillén, 2004, s.188

¹¹³ Steneroth Sillén, 2004, s.195

¹¹⁴ Prop. 1997/98:45, del 2, s.107

¹¹⁵ Naturvårdsverket, *Tillstånd och anmälan* hämtad:2014-01-07

Förutsättning för detta är att verksamheten medför risk för betydande föroreningar eller andra olägenheter av betydelse för människors hälsa eller miljön.¹¹⁶ Enligt första punkten i MB 9:6 får regeringen meddela föreskrifter om att det ska vara förbjudet att utan tillstånd eller innan anmälan har gjorts, anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet.

Verksamhetsbeteckning A eller B innehas av verksamheter som omfattas av tillståndsplikt. Dessa är förpliktigade att ansöka om tillstånd och få detta beviljat för en anläggning eller ändring av verksamhet. A-anläggningar söker tillstånd och genomgår prövning i miljödomstolen. B-anläggningar söker istället tillstånd hos länsstyrelsen.¹¹⁷ Efter ansökan om tillstånd har inkommit till länsstyrelsen fortsätter utredningen och ansökan skickas på remiss till berörda myndigheter. Vidare sker en huvudförhandling som sedan mynnar ut i ett beslut. Vanligen anses verksamheten kunna beskrivas enligt vad som är ekonomiskt rimligt för ett normalt företag i branschen, och tillstånd beviljas utom i de fåtal ärenden där olägenhet av väsentlig betydelse anses föreligga.¹¹⁸ C-anläggningar omfattas av en anmälningsplikt och anmälan sker till tillsynsmyndighet som utför tillsyn över den miljöfarliga verksamheten.¹¹⁹

3.2.2 Prövning av miljöfarlig verksamhet

Närmare 5000 näringsverksamheter i Sverige omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt.¹²⁰ I den tidigare bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) fanns en förteckning över de verksamheter som är föremål för prövning och således omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt miljöbalken. Denna förteckning finns numera i den nya miljöprövningsförordningen (2013:251) som enligt 1 kap. 1§ innehåller bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för verksamheter och åtgärder som avses i miljöbalkens nionde kapitel. Miljöprövningsförordningen (2013:251) infördes i samband med EU:s nya industriutsläppsdirektiv, IED 2010/75/EU.¹²¹

¹¹⁶ Naturvårdsverket, *Tillstånd och anmälan* hämtad:2014-01-07

¹¹⁷ Miljöprövningsförordning (2013:251), para.6

¹¹⁸ Nilsson, Annika, *Miljöskydd och miljölagstiftning – Om intressekonflikter, avvägning och försiktighet*, Studentlitteratur, 2004, s.211-218

¹¹⁹ Miljöprövningsförordning (2013:251), para. 10

¹²⁰ Naturvårdsverket, *Tillstånd och anmälan* hämtad: 2014-01-03

¹²¹ Ibid.

Industriutsläppsdirektivet knyter an till miljöbalkens nionde kapitel och innebär bland annat skärpningar i krav om tillämpning av bästa tillgängliga teknik och redovisning av föroreningar. I miljöbalken har bara några mindre justeringar gjorts, bland annat har krav på en statusrapport i tillståndsansökan, införts. I övrigt sker ändringar på förordningsnivå.¹²²

Det nya industriutsläppsdirektivet ersatte sju äldre direktiv om industriutsläpp med syfte att förbättra möjligheten att på EU-nivå kontrollera efterlevnad av reglerna och därmed minska administration för myndigheter och verksamhetsutövare.¹²³ I Sverige har vi redan genomfört en sådan samlad lagstiftning genom miljöbalken och därför innebär direktivet inte lika stora förändringar för oss i jämförelse med andra EU-länder.¹²⁴

I miljöprövningsförordningen (2013:251) och dess sjätte kapitel benämns särskilt textilvaror och vad som gäller för dessa verksamheter. Det framgår av 1§ att tillståndsplikt B och verksamhetskod 17:10 gäller för anläggning för förbehandling eller färgning av mer än 2500 ton textilfibrer eller textilier per kalenderår. Enligt 2§ gäller tillståndsplikt B och verksamhetskod 17:20 även för anläggning för förbehandling eller färgning av mer än 200 ton textilfibrer eller textilier per kalenderår eller för annan beredning av mer än 200 ton textilmaterial per kalenderår. Vidare gäller inte tillståndsplikten då verksamheten är tillståndspliktig enligt 1 §, eller består av en beredningsprocess som inte medför utsläpp av avloppsvatten och utsläpp till luft av mer än 3 ton flyktiga organiska föreningar per kalenderår.¹²⁵

Anmälningssplikt C och verksamhetskod 17.30 gäller enligt 3§ i miljöprövningsförordningen (2013:251), för anläggning för förbehandling eller färgning av mer än 10 ton textilfibrer eller textilier per kalenderår eller för annan beredning av mer än 10 ton textilmaterial per kalenderår, om verksamheten inte är tillståndspliktig enligt 1 eller 2 §. Naturvårdsverket har presenterat en översättningsnyckel mellan den tidigare FMH-bilagan och nya miljöprövningsförordningen där en förklaring till hur verksamhetskoderna

¹²² Naturvårdsverket, *Industriutsläppsdirektivet (IED)* hämtad:2014-01-03

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Naturvårdsverket, *Industriutsläppsdirektivet (IED)* hämtad:2014-01-03

¹²⁵ Miljöprövningsförordning (2013:251), para.2

översätts, finns.¹²⁶ Enligt denna överensstämmer FMH-bilagan och miljöprövningsförordningen gällande verksamhetskod 17:10 och verksamheter som omfattas av tillståndsplikt B. För verksamheter med kod 17:20 eller 17:30 har en ändring skett i och med den nya miljöprövningsförordningen så till vida att en precisering av att det är textilfibrer som avses i regleringen, har gjorts.¹²⁷

Hur förvaltningsmyndigheternas och kommunernas prövning går till regleras i kap 19 i miljöbalken. Särskilt om prövningen av miljöfarlig verksamhet anges i 19:4 MB.

Enligt punkt 1-4 i MB 19:4 ska länsstyrelse eller kommunal nämnd:

- ”1. genom kungörelse i ortstidning eller på annat lämpligt sätt bereda den som kan beröras av verksamheten tillfälle att yttra sig,
2. samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i saken,
3. hålla sammanträde med den som saken angår och besiktning på platsen om det behövs för utredningen i ärendet, samt
4. underrätta den som gjort en ansökan eller kommit med synpunkter genom någon annan än honom eller henne själv och ge honom eller henne tillfälle att yttra sig om inte annat följer av 17 § förvaltningslagen (1986:223).”

Vid en tillståndsprövning bestäms bland annat vad som anses vara bästa tillgängliga teknik för verksamheten som formuleras i tillståndsvillkor.¹²⁸ Efter beslut om tillstånd och när detta trätt i kraft, är det detta ihop med dess villkor som styr verksamhetens placering, drift och utformning. I villkoren kan krav på en viss åtgärd framgå, exempel kan vara hur avfall från verksamheten ska hanteras.¹²⁹ Villkoren som följer av tillståndet åsyftar en precisering av miljöbalkens hänsynsregler och dessa krav. En koppling till miljöbalkens mål i 1:1 MB finns också, tillståndet och villkoren ska precisera hur verksamheten ska

¹²⁶ Naturvårdsverket, *Tillstånd och anmälan* hämtad:2014-01-06

¹²⁷ Naturvårdsverket, *Översättningsnyckel mellan FMH-bilagan och miljöprövningsförordningen* hämtad:2013-12-28

¹²⁸ Michanek och Zetterberg, 2012, s.256

¹²⁹ A.a., s.257

medverka till en hållbar utveckling och de fem miljömålen som hör till denna.¹³⁰

3.2.3 Årlig miljörapport

En verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt MB 9:6 är skyldig att årligen lämna in en miljörapport till tillsynsmyndigheten och genom denna, redovisa verksamhetens miljöpåverkan. Enligt MB 26:20 ska en miljörapport årligen lämnas in och de verksamheter som omfattas av detta krav är de som anses bedriva en miljöfarlig verksamhet och således omfattas av tillståndsplikt enligt miljöbalkens nionde kapitel eller har förelagts att ansöka om tillstånd.

Syftet med miljörapporten är att:

- redovisa hur du som verksamhetsutövare efterlever villkoren du har för din verksamhet
- stärka din egenkontroll
- ge tillsynsmyndigheten ett bra underlag för tillsynen över din verksamhet
- ge underlag för internationell rapportering¹³¹

Naturvårdsverket ansvarar för flera internationella rapporteringar på miljöområdet och uppgifter till dessa hämtas delvis från dessa årligen inkommande miljörapporter från tillståndspliktiga verksamheter. Vilka uppgifter som ska finnas med i miljörapporten framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter¹³² om miljörapport. Föreskrifterna ändrades senast genom NFS 2013:12 vilka börjar gälla 2014-01-14 och reglerar miljörapporter för verksamhetsåret 2014. I samband med att dessa börjar gälla, upphör NFS 2006:9 om miljörapport.¹³³ Miljörapporten består av tre fundamentala delar, en grunddel, textdel och för några verksamheter, även en emissionsdeklaration. Grunddelen innehåller i huvudsak administrativa uppgifter. Dessa behövs till exempel för att tillsynsmyndigheten ska kunna föra ett register över verksamheter som behöver tillsyn. I textdelen beskrivs hur näringsverksamheten uppfyller villkoren samt åtgärder som genomförts likt en följd av verksamhetsutövares egenkontroll. Vissa verksamheter ska också lämna

¹³⁰ Prop. 1997/98:45, del 1, s.171

¹³¹ Naturvårdsverket, *Miljörapportering* hämtad:2014-01-07

¹³² NFS 2006:9, *Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapportering*

¹³³ Naturvårdsverket, *Föreskrifter om miljörapport* hämtad: 2014-01-07

in uppgifter om utsläpp till luft och vatten samt uppgifter om avfall, uppgifter som i så fall lämnas i emissionsdeklarationen. De uppgifter som lämnas i miljörapportens emissionsdeklaration, används sedan som underlag för ett nationellt såväl som ett europeiskt utsläppsregister.¹³⁴

3.2.4 Verksamhetsutövares egenkontroll

I MB 26:20 regleras verksamhetsutövares egenkontroll. Förordningen om verksamhetsutövares egenkontroll infördes i samband med miljöbalken år 1999 men regleringen som sådan fanns redan i tidigare miljöskyddslagen. Verksamhetsutövare har också ett ansvar för kontroll av dess verksamhet. Den som bedriver verksamhet ansvarar över dess verksamhet och kontrollerar så att tillstånd och villkor följs. Näringsidkare ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten och förebygga samt motverka olägenheter för människors hälsa eller miljön. Verksamhetsutövare ska också i nödvändig utsträckning hålla sig informerad om företagets miljöpåverkan genom undersökning. Även förslag på kontrollprogram om tillsynsmyndigheten begär detta ingår i vad som avses med verksamhetsutövares egenkontroll.¹³⁵ En kontroll av miljöfarlig verksamhet sker även genom så kallad operativ tillsyn, vilken utövas främst av länsstyrelser och kommuner. Med operativ tillsyn menas den tillsyn som myndigheter direkt utövar gentemot verksamhetsutövare som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärd som faller inom ramen för miljöbalkens tillämpningsområde.¹³⁶

3.3 Miljökonsekvensbeskrivning

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning är enligt MB 6:3 att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på människors hälsa och miljön. Vidare är syftet även att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter.

Miljökonsekvensbeskrivningen bestämmer kvaliteten på underlag som ska finnas tillgängligt vid beslut om miljöpåverkande verksamheter.¹³⁷ I processen vid en tillståndsansökan gäller att verksamhetsutövaren ska visa sig ha kunskap om

¹³⁴ Naturvårdsverket, *Miljörapportering* hämtad:2014-01-07

¹³⁵ Steneroth Sillén, 2004, s.196-197

¹³⁶ A.a., s.196

¹³⁷ Michanek och Zetterberg, 2012, s.23

verksamheten och dess påverkan. Innan dess att en tillståndsansökan lämnas in ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas där man redovisar för vilken verksamhet som man avser bedriva och var man vill lokalisera den. Vidare ska redogöras för verksamhetens inverkan på mark, vatten, luft och människors hälsa samt miljön i övrigt. Alternativ till lokalisering och utformning av verksamheten ska utredas och redovisas.¹³⁸ Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen är en inventering av skador som kan uppkomma och hur dessa kan motverkas. Den ska utgöra underlag vid bedömning om bland annat verksamhetens lokalisering och lösning för bästa möjliga teknik, om dessa motsvarar miljöbalkens krav.¹³⁹ Genom en miljökonsekvensbeskrivning underlättas senare tillämpning av hänsynsreglerna, vilka avgör om en verksamhet är godkänd ur miljösynpunkt att bedrivas samt i så fall hur, för en dämpad miljöpåverkan. Miljökonsekvensbeskrivning utgör ett underlag för kommande tillståndsprövning, det är således inget tillstånd i sig. En verksamhet som redovisar mycket negativ miljöpåverkan i miljökonsekvensbeskrivningen kan trots detta, få tillstånd beviljat.¹⁴⁰ Enligt MB 6:1 krävs en miljökonsekvensbeskrivning vid ansökan om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter som omfattas av miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens definition i MB 9:1. Om verksamheten preciseras i förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar och dess 3§ ingår den bland de verksamheter som anses medföra ”betydande miljöpåverkan”. Särskilda krav på miljökonsekvensbeskrivningens innehåll gäller då enligt MB 6:7. Enligt förordningens 3§ gäller det alla verksamheter som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt MB 9:6.

3.4 Sammanfattning

Det rättsmaterial samt övrigt material på miljöområdet inom hållbart företagande som är av relevans för en näringsverksamhet, specifikt en miljöfarlig verksamhet, har redogjorts för. Miljöbalken samt EU-förordningen REACH har presenterats. En miljöfarlig verksamhet enligt MB 9:6 omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt. Tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet omfattas dessutom av krav på årlig miljörapportering enligt MB 26:20.

¹³⁸ Nilsson, 2004, s.210

¹³⁹ A.a., s.211

¹⁴⁰ Michanek och Zetterberg, 2012, s.185

4. Analys

I följande kapitel analyseras det material som presenterats i de två föregående kapitlen. Kapitlet undersöker hinder samt möjligheter för ett hållbart företagande utifrån den svenska miljölagstiftningen. I första avsnittet analyseras dagens miljölagstiftning i spegling av hållbart företagande. Vidare behandlar andra avsnittet miljörettens hinder och möjligheter för Textilfabriken i dess väg att nå hållbart företagande.

4.1 Miljöbalken och hållbart företagande - intresseavvägningar

Företag kan genom ett hållbarhetsarbete bidra till en bättre miljö både internationellt och nationellt.¹⁴¹ Enligt generationsmålet är det huvudsakliga syftet att till nästa generation, överlämna ett samhälle där de stora problemen på miljöområdet är lösta utan att orsaka desto mer hälso- och miljöproblem utanför Sverige.¹⁴²

Drivkrafter bakom företagens arbete för miljön består dels av lagstiftningens krav men också av marknadens som är en viktig anledning till företagens behov att kontrollera sin verksamhet.¹⁴³ Hydén menar att miljöledningssystem och andra styrmedel för hållbar utveckling enbart kan bli lyckade då de också leder till ekonomiska fördelar för företaget. Även självreglering faller inom ramen för detta, kan man hitta miljöåtgärder som samtidigt medför ekonomiska fördelar är ingen formell styrning nödvändig.¹⁴⁴ Ett egenintresse föreligger således att företag själv initierar åtgärder för hållbar utveckling. Miljöområdets frågor har nått en självreglerande fas. Miljöintresset har blivit eftersträvansvärt inom företag som en

¹⁴¹ Se under rubrik 1.1

¹⁴² Se under rubrik 1.1

¹⁴³ Steneroth Sillén, 2004, s.201

¹⁴⁴ Ibid.

följd av ekonomiska nödvändigheter. Miljön har bland företag, blivit en konkurrensfaktor och därmed fått ett positivt värde. Det föreligger ett egenintresse hos företag att beakta miljön inom verksamheten.¹⁴⁵ Nilsson menar att miljöbalken inte utgör något absolut miljöskydd utan syftar till att åstadkomma en rimlig intresseavvägning. Om miljöbalkens första kapitel tolkas bokstavligt, begås enligt Nilsson ett misstag i och med uppfattningen om att miljöbalken ställer höga krav på miljöskydd.¹⁴⁶

I balkens andra kapitel fastställs att verksamhetsutövare måste ha den kunskap som behövs för att skador inte ska förekomma. Alla som bedriver verksamhet ska vidta de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som krävs för att hindra, motverka och förebygga miljöskada. Bästa möjliga teknik ska användas, farliga kemiska ämnen ska, om möjligt, ersättas med mindre farliga. En verksamhet ska hushålla med resurser och material, samtidigt bör förnyelsebar energi användas. Dessa nämnda åtgärder ska vidtas i den mån det inte är orimligt att kräva det. Enligt andra kapitlet i miljöbalken ska verksamhetsutövaren kunna visa att alla åtgärder som krävs, vidtas.¹⁴⁷ Vidare anses att man vid första anblick kan erhålla uppfattningen om att miljölagstiftningen ställer höga krav på miljöskydd, dock behöver man inte gå mycket djupare än så för att istället upptäcka komponenter som utgör en avvägning mellan miljö- och exploateringsintressen. Att kraven inte får vara orimliga anges i lagtexten, vad som vidare menas med ”orimlig” beskrivs inte särskilt i varken lagtext eller förarbeten. Enligt Nilsson kan dock vissa slutsatser ändå dras av rättskällorna.¹⁴⁸

En avvägning mellan nyttan av skyddsåtgärderna och kostnaden för dem ska göras, en bedömning huruvida den enskilda åtgärden ger en miljönytta som uppväger kostnaden som åtgärden medför. Således är det marginalkostnaden eller nyttan av en åtgärd som är avgörande för vilka krav i lagstiftningen som anses ”rimliga”. Detta innebär att myndigheter kan komma att behöva acceptera en verksamhet som ur allmän synvinkel tycks generera större miljöskador än nyttor såsom ekonomi eller sysselsättning, om kostnaden för en effektiv rening är högre

¹⁴⁵ A.a., s.201-202

¹⁴⁶ Nilsson, 2004, s.208

¹⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁸ A.a., s.208-209

än nyttan för miljön.¹⁴⁹ Vidare finns en övre gräns för hur mycket företaget totalt måste betala. Kostnaden ska vara ”rimlig för ett typiskt företag i branschen”.¹⁵⁰ Med detta menas att man ska kunna driva ett normalt välskött företag utan att behöva lägga ner på grund av för långtgående miljökrav.¹⁵¹ Sammanfattningsvis är det i princip tillåtet att bedriva verksamhet även om den innebär miljöskador om verksamheten inte ger upphov till ”olägenhet av väsentlig betydelse”, då huvudregeln gäller att verksamheten inte får bedrivas. Tillåtlighetskravet är utformat så att den som avser bedriva ett normalt välskött företag får tillstånd att bedriva verksamheten så länge de allmänna hänsynsreglerna uppfylls, alltså vidtar de skyddsåtgärder som är ”rimliga”.¹⁵²

Hydén anser att kopplingen mellan miljölagstiftningens reglering och samhällets normer saknas. Merparten av de miljöfarliga verksamheter som bedrivs har prövats men kan med stöd av lagstiftningen fortsätta att bedrivas på samma sätt som tidigare. Miljöbalken anses kräva expertis på området för tolkning vilket Hydén menar är sannolikt enbart de större verksamheterna som kan tillhandahålla och på så vis bemöta miljölagstiftningens krav.¹⁵³ Hydén menar att genom de självreglerande system som tidigare presenterats, kan verksamheter skapa ett stabilt och kontinuerligt miljöförbättrande arbete. Dessa är uttryck för miljöstrategier som fungerar stödjande istället för styrande.¹⁵⁴

Nilsson menar att det inte finns något krav på bedömning av huruvida en näringsverksamhet totalt sett medför nytta eller skada i nuvarande miljölagstiftning. Det anses i dagsläget vara möjligt enligt miljöbalken, att en verksamhet beviljas tillstånd trots dess större skada än nytta.¹⁵⁵

¹⁴⁹ Nilsson, 2004, s.209

¹⁵⁰ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 218

¹⁵¹ Nilsson, 2004, s.209

¹⁵² A.a., s.210

¹⁵³ Hydén, 2004, s.168

¹⁵⁴ A.a., s.174

¹⁵⁵ Nilsson, 2004, s.222

4.2 Miljörättsliga hinder och möjligheter för Textilfabriken

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler ska iakttagas av alla som bedriver eller avser att bedriva verksamhet enligt MB 2:1. Dessa utgör krav som verksamhetsutövaren är skyldig att visa sig uppfylla enligt bevisbörderegeln i MB 2:1. Textilfabriken enbart i egenskap av näringsverksamhet är således förpliktigad att tillämpa dessa. Verksamhetsutövaren ska visa sig bedriva verksamheten på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till de allmänna hänsynsreglerna. Kunskapskravet är det första av hänsynsreglerna som kan utgöra ett hinder för Textilfabriken.

Kunskapskravets innehåll varierar med hänsyn till verksamhetens art och omfattning samt miljöriskerna i enskilda fallet. Betydligt högre krav ställs på den som bedriver industri eller annan miljöpåverkande näringsverksamhet i jämförelse med privatpersoners åtgärder i dagliga livet. De högre kraven kan innefatta regelbunden utbildning av personal eller vidta egna utredningar och mätningar. Ett exempel är det krav som ställts i flera av tidigare domar inom miljööverdomstolen. Dessa har inneburit krav på verksamhetsutövare att skaffa sig kunskap om riskerna med de kemikalier som används vid produktionen för att sedan kunna ersätta dessa farliga kemikalier med mindre farliga vilket åsyftas med produktvalsprincipen i MB 2:4.¹⁵⁶

Sammanfattningsvis ställs således krav på kunskap om de risker som finns i och med textilfabrikens kemikaliehantering. Kunskap om de ämnen som används i processen vid infärgningen kan också komma att krävas för att i möjlig mån ersätta dessa med mindre farliga ämnen och leva upp till produktvalsprincipen i MB 2:4. Högre krav i form av utbildning av Textilfabrikens medarbetare samt att genomföra interna mätningar vid produktionen kan också komma att bli aktuella. Inom yrkesmässig verksamhet gäller vidare krav på val av bästa möjliga teknik. Vad som omfattas av teknik är inte enbart teknologin, exempelvis en reningsanordning, utan även sättet som anläggningen utformas, uppförs, underhålls, drivs och avvecklas. Således omfattas även metoder för produktion, utbildning och arbetsledning. Verksamheten bedöms i sin helhet med särskilt

¹⁵⁶ Michanek och Zetterberg, 2012, s.107-108

beaktande av användning av mindre farliga ämnen, avfallssnål teknik, återvinning och återanvändning av föroreningar i utsläpp samt hushållning med råvaror och energi.¹⁵⁷

Krav på val av bästa möjliga teknik ställs med anledning av ovan anförda, på Textilfabriken. En helhetsbedömning görs med särskilt beaktande av Textilfabrikens hantering och användning av kemikalier. I den mån Textilfabriken använder ekologisk infärgning och visar sig hushålla med råvaror samt återanvänder föroreningar som kemikalieanvändningen ger upphov till bör kravet uppfyllas. Vidare gäller att Textilfabriken ska kunna visa sig använda bästa möjliga teknik vid sin infärgning, enligt MB 2:7 ska detta bedömas enligt vad som anses rimligt sett till textilfabrikens omfattning och art. Gällande försiktighetsmått enligt MB 2:3 är denna tillämplig för alla de åtgärder som hänsynsreglerna innefattar. Som redogjordes för tidigare kan försiktighetsprincipen sägas överlappa övriga hänsynsregler. Att dämpa och om möjligt helt undvika miljöstörningar är vad hänsynsreglerna syftar till.¹⁵⁸

För Textilfabriken handlar det om att följa resterande hänsynsregler. Det kan exempelvis ta sig uttryck genom att verksamhetsutövaren inte tar några risker vad gäller medarbetarnas kännedom om ämnen som de dagligen hanterar utan ser till att samtliga anställda har den kunskap som krävs enligt MB 2:2. Krav kan också ställas på Textilfabriken angående kemikalier, att ska lagras och hanteras på visst sätt. Skälighetsregeln innebär att kraven som ställs i övriga hänsynsregler inte får vara orimliga. En avvägning måste göras mellan miljönyttan som kan uppnås med hänsynsreglerna och kostnaden för dessa. Enligt 7§ får krav på försiktighetsmått inte vara orimliga.¹⁵⁹ Kraven som åsyftas är främst kunskapskravet, skyddsåtgärder, lokalisering, energihushållning, produktval och andra försiktighetsmått. Dessa ska sammantaget inte anses vara orimliga. I slutändan handlar det om att kravet måste vara miljömässigt motiverat, om kostnaden

¹⁵⁷ Michanek och Zetterberg, 2012, s.113

¹⁵⁸ Se under rubrik 3.1.1

¹⁵⁹ Prop. 1997/98:45 del 2, s.45

motsvarar miljönyttan med hänsyn till vilken art och grad av påverkan som det angår.¹⁶⁰

Skälighetsregeln bör enbart utgöra en möjlighet för Textilfabriken att bedriva sin verksamhet enligt principer för hållbart företagande genom att denna säkerställer en rimlighet i de krav som följer av de allmänna hänsynsreglerna. De krav som kunskapskrav, produktval och andra försiktighetsmått innebär måste vara miljömässigt motiverade och ta hänsyn till den miljönytta som Textilfabriken åsyftar i och med sitt hållbarhetsarbete. Enligt 6:2 i miljöprövningsförordningen (2013:251) gäller Tillståndsplikt B och verksamhetskod 17.20 för anläggning för förbehandling eller färgning av mer än 200 ton textilfibrer eller textilier per kalenderår eller för annan beredning av mer än 200 ton textilmaterial per kalenderår.

Textilfabriken omfattas av tillståndsplikt B då verksamhetsutövaren beräknat verksamhetens omfång avseende en infärgning som faller inom spannet av 200-2500 ton textil per kalenderår. Infärgning beräknas till en mängd av 300 ton textilier per kalenderår. Således stöter Textilfabriken på hinder i form av krav på tillståndsprövning hos länsstyrelsen. Att få tillstånd beviljat krävs för att anlägga verksamheten. Ett vidare krav som följer med anledning av Textilfabrikens tillståndsplikt B är en miljökonsekvensbeskrivning med syftet att redovisa samt utreda risker med verksamheten samt åtgärder för hur dessa ska motverkas.

I MB 19:4 återges information om förfarandet vid prövning av miljöfarlig verksamhet hos länsstyrelse eller kommunal nämnd. Reglering vid prövning av verksamheter som omfattas av tillståndsplikt B är inte lika omfattande som vid ett ansökningsförfarande för verksamheter med tillståndsplikt A.¹⁶¹ Sammanträden är inte nödvändigt i samma utsträckning och den kungörelse som upprättas ska innehålla uppgift om miljökonsekvensbeskrivningen men i övrigt har den jämförelsevis ett enklare innehåll. För en tillståndspliktig verksamhet innebär bestämmelsen om tillståndsbeslutets rättsverkan oftast att hänsynsreglerna inte behöver följas i större utsträckning än vad som framgår av tillståndet.¹⁶²

¹⁶⁰ Prop. 1997/98:45 del 2, s.45

¹⁶¹ Bjällås m.fl., lagkommentar till MB 19:4, Zeteo, hämtad:2013-12-07

¹⁶² Ibid.

Tillståndet i sig ger således en slags trygghet, en verksamhet som följer tillståndsvillkoren behöver inte oroa sig för att det allmänna ställer krav med stöd av hänsynsreglerna, åtminstone inte gällande sådana frågor som har prövats vid givande av tillståndet. Tillståndet ger också en trygghet för omgivningen på så vis att de kan försäkra sig om att exempelvis utsläpp inte överskrider vissa nivåer.¹⁶³ Bevisbördan åligger den som ansvarar för åtgärden eller verksamheten. Ett exempel på detta är vid en tillståndsansökan då det är den sökande verksamheten som förlorar på om miljökonsekvenserna inte är tillräckligt beskrivna och utredda.¹⁶⁴ Tillstånd beviljas inte om myndigheten inte är övertygad om att verksamheten kan bedrivas på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till hänsynsreglerna. Beviskravet varierar med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, främst gällande miljöriskerna, en rimlighetsavvägning appliceras här. Bevisbörderegeln i MB 2:1 gäller bland annat vid tillstånd till miljöfarlig verksamhet.¹⁶⁵

Med ovan anförda gäller att bevisbördan vid tillståndsprövning åligger Textilfabriken. Det är upp till verksamhetsutövaren att här, genom miljökonsekvensbeskrivningens innehåll påvisa sina åtaganden enligt principer för hållbart företagande. På så vis kunna övertyga länsstyrelsen om att Textilfabriken kan bedrivas på ett miljömässigt godtagbart sätt i förhållande till de allmänna hänsynsreglernas krav. I egenskap av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet tycks en tillståndsansökan utgöra ett hinder för anläggning av verksamheten. Dock bör det hållbarhetsarbete som Textilfabriken avser bedriva enligt principerna för hållbart företagande, här möjliggöra en övertygande miljökonsekvensbeskrivning.

Inom tidigare forskning kring svensk miljölagstiftning och näringsverksamhet påstås att miljöbalken och dess reglering syftar till att ställa krav på miljöhänsyn men inte mer än att verksamheten ska beskrivas.¹⁶⁶ Vidare anses att så länge allmänna hänsynskraven kan uppfyllas är det enligt miljölagstiftningen tillåtet att bedriva verksamhet trots att den innebär miljöskador. Detta med anledning av de

¹⁶³ Bjällås m.fl., lagkommentar till MB 19:4, Zeteo, hämtad:2013-12-07

¹⁶⁴ Michanek och Zetterberg, 2012, s.106

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Nilsson, 2004, s.207

intresseavvägningar som påstås finnas mellan miljöintresse och exploateringsintresse.¹⁶⁷

I den mån Textilfabriken kan beskriva sin verksamhet och sina åtaganden i enlighet med hållbart företagande och uppfyller de allmänna hänsynsreglerna bör tillstånd beviljas. Miljökonsekvensbeskrivningen kan således utgöra en möjlighet för Textilfabriken i egenskap av miljöpåverkande verksamhet att visa sitt hållbarhetsarbete. Exempelvis bör här kunna redogöras för den ekologiska infärgning som verksamheten avser använda. Vidare stöter Textilfabriken, i egenskap av tillståndspliktig verksamhet, på krav om en årligen uppdaterad miljörapport enligt MB 26:20. Även detta ”hinder” bör kunna ses som en möjlighet för Textilfabriken att årligen redogöra för och informera om dess åtaganden enligt principer för hållbart företagande. Denna kan på så vis hjälpa att driva verksamheten främjande för miljön. Om Textilfabriken använder sig av mer än 10 ton kemikalier per kalenderår i och med dess infärgning ställs krav på en kemikalierapport enligt miljöbalkens 14 kapitel och EU-förordningen REACH. Detta utgör möjligen inget hinder för hållbart företagande men för en miljöfarlig verksamhet att bedrivas. Det krävs i så fall att Textilfabriken redovisar sin användning av kemikalier. Dock bör det också ses som en möjlighet till hållbart företagande då rapporten hjälper verksamheten att utvärdera sin verksamhets miljöpåverkan i form av kemikalieutsläpp. Ett sätt för fabriken att hålla sig uppdaterad om kemikalier de släpper ut. Det är i princip tillåtet att bedriva miljöfarlig verksamhet om verksamhetsutövaren vidtar åtgärder med utgångspunkt i bästa teknik och som medför större miljönytta än kostnad som inte överstiger vad ett normalt välskött företag i branschen klarar.¹⁶⁸ Detta skulle kunna innebära de åtgärder för främjande av hållbart företagande som Textilfabriken avser vidta och således omvandlas de förekomna hinder istället till möjligheter för verksamhetsutövaren att anlägga samt bedriva Textilfabriken.

Det är först när en ”olägenhet av väsentlig betydelse” uppkommer som ett förbud av miljöfarlig verksamhet kan bli aktuellt.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Nilsson, 2004, s.207-211; Steneroth Sillén, 2004, s.194

¹⁶⁸ Michanek och Zetterberg, 2012, s.126-127; Nilsson, 2004, s.209-210

¹⁶⁹ Nilsson, 2004, s.210; Michanek och Zetterberg, 2012, s.126-127

5. Sammanfattning och slutsatser

Miljölagstiftningen innehåller allmänna hänsynregler som utgör krav för den som avser bedriva eller bedriver verksamhet. Reglering för särskilda verksamheter som anses medföra en större miljöpåverkan finns dessutom, en av de som avses är miljöfarlig verksamhet. Dessa har ovan analyserats som hinder respektive möjligheter för Textilfabriken och ett hållbart företagande.

Allmänna hänsynsreglerna kan upplevas som hinder vid första anblick men utgör vid djupare analys egentligen stora möjligheter i den mån Textilfabriken framhåller sitt hållbarhetsarbete och på så vis också vidtar åtgärder som regleras i de allmänna hänsynsreglerna. Dessa kan då anses möjliggöra ett mer ansvarsfullt företagande, specifikt för miljöfarliga verksamheter som Textilfabriken. Exempelvis vidtar försiktighetsmått, uppfyller kunskapskravet och väljer bästa möjliga teknik.

Enligt Miljöprövningsförordningen (2013:251) och kap. 6 om textilvaror bör verksamheten betecknas med ett B och således falla inom ramen för tillståndsplikt, vilket kräver ansökan om tillstånd hos länsstyrelsen. Detta sett till Textilfabrikens tänkta omfattning, infärgning av omkring 300 ton textilier per kalenderår. Tillstånd krävs alltså för att Textilfabriken ska ha möjlighet att starta upp sin verksamhet. Detta utgör det största hindret för Textilfabriken i deras väg att nå ett hållbart företagande. Mycket tyder dock på att Textilfabriken beviljas tillstånd om en utförlig miljökonsekvensbeskrivning upprättas, de allmänna hänsynsreglerna uppfylls och verksamheten vidtar de skyddsåtgärder som är ”rimliga”.¹⁷⁰ I den mån tillstånd beviljas, krävs vidare en miljörapport årligen vilken egentligen kan tyckas utgöra en möjlighet för Textilfabriken att bedriva hållbart företagande då verksamheten genom denna rapport, kontinuerligt uppdaterar och informerar om dess miljöpåverkan. Att upprätta en

¹⁷⁰ Se under rubrik 4.1 och 4.2

kemikalierapport krävs enligt REACH om verksamheten använder mer än 10 ton kemikalier per kalenderår.

Sammanfattningsvis konstateras miljöbalken utgöra hinder för Textilfabriken i egenskap av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet. Dock har undersökningen visat att det finns goda möjligheter för en miljöfarlig verksamhet att bedrivas i den mån verksamhetsutövaren kan visa sig iaktta de allmänna hänsynreglerna och bedriva verksamheten enligt vad som anses vara miljömässigt godtagbart. Då Textilfabrikens hållbarhetsarbete motsvarar kraven som ställs i miljöbalkens allmänna hänsynsregler, bör tillstånd för verksamheten beviljas.

Genom att Textilfabrikens verksamhet bedrivs enligt principerna för hållbart företagande och verksamhetsutövaren visar sig vidta åtgärder såsom val av bästa möjliga teknik och som medför större miljönytta än kostnad, bör miljölagstiftningen inte utgöra hinder i den mån som de vid första anblick tycks göra. Hållbart företagande åsyftar ett ansvarsfullt företagande med hänsyn till kommande generation och en långsiktighet. Som redogjorts för tidigare i uppsatsen innebär ett hållbart företagande bland annat ett miljöansvar.¹⁷¹ Miljöbalkens syfte preciseras genom de allmänna hänsynsreglerna och är som enligt MB 1:1 principen om en hållbar utveckling. Även Hållbart företagande förklaras med sin bäring på principen om en hållbar utveckling.¹⁷² Hållbart företagande går på så vis hand i hand med miljöbalkens reglering som i stort sett enbart utgör möjligheter för ett hållbart företagande. I den mån verksamhetsutövaren, genom sitt hållbarhetsarbete, kan visa sig uppfylla kraven som miljöbalken ställer, utgör miljöbalken även goda möjligheter för hållbart företagande för en miljöfarlig verksamhet.

¹⁷¹ Se under rubrik 2.3

¹⁷² Se under rubrik 1.1 och 2.3

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

SOU 2010:38 *Mutbrott*

Prop. 1997/98:45 *Miljöbalk*

UD13.031 Regeringskansliet, *Hållbart företagande – Plattform för svenskt agerande*, Utrikesdepartementet, Utgiven: 2013-11-08

NFS 2006:9 *Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport*

NFS 2013:12 *Föreskrifter om ändring i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2006:9) om miljörapport*

Rapport Nr 4/11 *Kemikalieinspektionen Strategi för effektiv tillsyn över kemikalier i varor*. Hämtad:2014-01-06 från:

<http://www.kemi.se/Documents/Publikationer/Trycksaker/Rapporter/Rapport4-11-varutillsyn.pdf>

Europeiska unionen

2010/75/EU Europaparlamentets och rådets direktiv *Industriutsläppsdirektivet (IED)*

KOM(2001) 366 GRÖNBOK *Främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar*

KOM(2011) 681 *En förnyad EU-strategi 2011-2014 för företagens sociala ansvar*

Litteratur

Borglund, Tommy. *Värdeskapande CSR – Hur företag tar socialt ansvar*, 1 uppl. Falun: Norstedts Akademiska Förlag, 2009

Grankvist, Per. *CSR i praktiken – Hur företag jobbar med hållbarhet för att tjäna pengar*. 2 uppl. Malmö: Liber, 2012.

Hydén, Håkan. Normativa tendenser på miljöområdet. I Nilsson, Annika, Steneroth Sillén, Marianne. Wickenberg, Per (red.). *Miljö och Hållbar utveckling – Samhällsvetenskapliga perspektiv från en lundahorisont*, s.147-176. Lund: Studentlitteratur. 2004

Larsson, Lars-Olle. *Hållbar affärsutveckling*. 1 uppl. Stockholm: FAR SRS Förlag AB, 2009

Michanek, Gabriel. Zetterberg, Charlotta. *Den svenska miljöretten*. 3 uppl. Uppsala: Iustus Förlag, 2012.

Nilsson, Annika. Miljöskydd och miljölagstiftning – Om intressekonflikter, avvägning och försiktighet. I Nilsson, Annika, Steneroth Sillén, Marianne. Wickenberg, Per (red.). *Miljö och Hållbar utveckling – Samhällsvetenskapliga perspektiv från en lundahorisont*, s.205-224. Lund: Studentlitteratur. 2004

Sandgren, Claes. *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare – Ämne, material, metod och argumentation*, 2 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik, 2011

Steneroth Sillén, Marianne. Miljölagstiftning och näringsverksamhet – då och nu. I Nilsson, Annika. Steneroth Sillén, Marianne. Wickenberg, Per (red.). *Miljö och Hållbar utveckling – Samhällsvetenskapliga perspektiv från en lundahorisont*, s.181-203. Lund: Studentlitteratur. 2004

Internetkällor

CSR Sweden, *Om CSR Sweden*. Hämtad: 2014-01-06 från:

<http://www.csrsweden.se/OmCSRSweden.aspx>

EU-kommissionen, *Företagens samhällsansvar (CSR)*. Hämtad: 2014-01-06 från:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=331&langId=sv>

Regeringskansliet, *OECD:s riktlinjer för multinationella företag*. Hämtad: 2014-

01-06 från: <http://www.regeringen.se/sb/d/17198/a/209039>

Regeringskansliet, *Hållbart företagande (CSR)*. Hämtad: 2013-12-03 från:

<http://www.regeringen.se/sb/d/2657>

Regeringskansliet, *Europa2020 – EU:s gemensamma tillväxt och sysselsättningsstrategi*. Hämtad: 2014-01-07 från:

(<http://www.regeringen.se/sb/d/2504>)

Förenta Nationerna, FN & *hållbar utveckling Rio+20*. Hämtad: 2014-01-05 från:

<http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/utveckling-och-fattigdomsbekampning/hallbar-utveckling/>

Naturvårdsverket, *Vägledning om REACH*. Hämtad: 2014-01-06 från:

<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-amnesvis/Industri/Kemikaliermiljogifter/Reach/>

Naturvårdsverket, *Översättningsnyckel FMH-bilagan och miljöprövningsförordningen*. Hämtad: 2013-12-28 från:

<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/rattsinformation/remisser/2013/fehmar-balt/overs%C3%A4ttningsnyckel-fmh-bilagan-till-miljopr%C3%B6vningsforordningen2013-10-16.pdf>

Naturvårdsverket, *Tillstånd och anmälan*. Hämtad: 2014-01-06 från:

<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-amnesvis/Industri/Soka-tillstand-och-anmalan/>

Naturvårdsverket, *Industriutsläppsdirektivet, IED*. Hämtad: 2014-01-07 från:

<http://www.naturvardsverket.se/ied>

Naturvårdsverket, *Föreskrifter om miljörapport*. Hämtad: 2014-01-07 från:
<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Foreskrifter-allmanna-rad/NFS/2006/NFS-20069---Miljorapport/>

Naturvårdsverket, *Miljörapportering*. Hämtad: 2014-01-07 från:
<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-amnesvis/Miljorapportering/>

Kemikalieinspektionen, *REACH och varor*. Hämtad: 2014-01-06 från:
<http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Reach-och-varor/>

Kemikalieinspektionen, *REACH för nybörjare*. Hämtad: 2014-01-06 från:
<http://www.kemi.se/sv/Innehall/Lagar-och-andra-regler/Reach/Reach-for-nyborjare/>

Bjällås m.fl. *Miljöbalken. En kommentar till 19:4*, Zeteo Online. Sökord:
Miljöbalken. Hämtad: 2013-12-07 från:
<http://zeteo.nj.se.ludwig.lub.lu.se/docview?state=54948>

Övriga källor

Figur 1: Analys av Risker och Affärspotential, UD13.031, Regeringskansliet, Utrikesdepartementet, *Hållbart företagande – Plattform för svenskt agerande*, Utgiven: 2013-11-08